

ISLÁM

Výrazy kolem islámu

- Slovo arabského původu *islám* znamená spočinutí, odevzdání; míní se odevzdání Bohu.
- Z hlediska islámu je jeho vyznavačem v širokém slova smyslu každý, kdo vyznává prorocké nauky o jediném Bohu, tedy např. i Žid nebo křesťan.
- Vyznavač islámu je muslim, ne islamista! Islamista je příslušník jistého politického hnutí dovolávajícího se islámu.
- Přídatné jméno *muslimský* a *islámský* je obvykle zaměnitelné.

Vznik islámu I.

- Arabský poloostrov v době Muhammadova života, včetně Mekky, kde bydlel, měl vlastní polyteistické náboženství. Obyvatelé byli, např. při obchodních cestách v kontaktu s Židy a křesťany ve východním Středomoří.
- Muhammad (nar. 570 n. l.), obchodní působením, měl pravděpodobně od r. 610 vnitřní zkušenosti, které interpretoval jako Boží zjevení, jež mu zprostředkoval Džibríl známý v křesťanství jako archanděl Gabriel.

Vznik islámu II.

- Mekkánci zjevení nepřijali, Muhammad r. 622 odešel do Mediny - *hidžra*, pokládáno za začátek islámu, islámský letopočet - kratší, lunární roky.
- Mekkánci vypravili proti Medině válečnou výpravu, poráženi. Z předislámské svatyně poutní místo islámu. Ke Ka'abě (úvodní obrázek) se zabudovaným černým kamenem každoroční pouť.
- Obrázek: slovo Alláh (Bůh) arabsky

The image shows the word 'Allah' written in a stylized, green Arabic calligraphic font. The letters are thick and fluid, with characteristic curves and flourishes. The word is oriented vertically, reading from top to bottom. The background is white.

Korán I.

Korán II.

- Existuje tradované pořadí kapitol (súr), je zajímavé odlišit nejstarší mekkánské a pozdní medinské súry; oficiální pořadí je (kromě první súry: *Fátiha – Oteviratelka*) mechanicky podle rozsahu, od nejdelší po nekratší súru.
- Korán je napsán v klasické arabštině a recituje se tradičním melodickým, zpěvným způsobem; recitace Fátihy; začíná slovy *Bismi-l-láhi r-rahmaní r-rahím*, Ve jménu Boha milosrdného a slitovného.
- Korán obsahuje rozsáhlou látku společnou s Biblií: vypráví o stvoření, andělech, prvních lidech, o starozákonních postavách, o Ježíšovi a jeho matce Marii.
- Ježíš je v Koránu označován jako prorok, posel Boží, duch Boží, slovo Boží, mesiáš; popírá se, že by byl Božím synem.

Fátiha

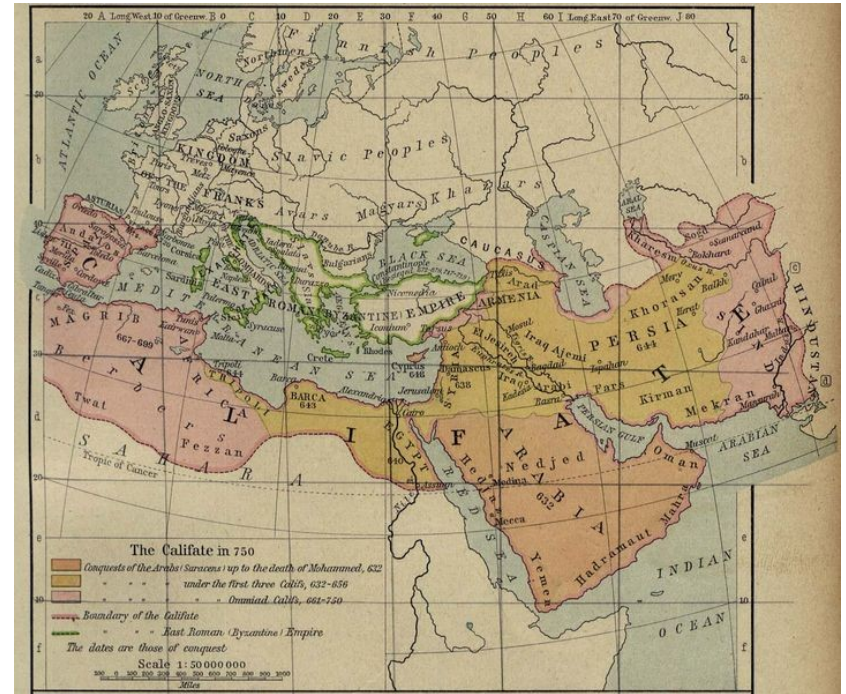

- 1. Al-hamdu li-llahi rabbi al-Aalameena
  - 2. Ar-rahmani ar-raheemi
  - 3. Maliki yawmi ad-deeni
  - 4. Iyyaka naAbudu waiyyaka nastaAeenu
  - 5. Ihdina as-sirata al-mustaqeema
  - 6. Sirata al-latheena anAamta Aalayhim
  - 7. Ghayri al-maghdoobi Aalayhim wala ad-daleena
-
- *Ve jménu Boha milosrdného, slitovného.*
  - Chvála Bohu, Pánu lidstva veškerého,
  - Milosrdnému, Slitovnému,
  - vládci dne soudného!
  - Tebe uctíváme a Tebe o pomoc žádáme,
  - veď nás stezkou přímou,
  - stezkou těch, jež zahrnuls milostí
  - Svou,ne těch, na něž jsi rozhněván, ani
  - těch, kdo v bludu jsou.

Šíření islámu I.

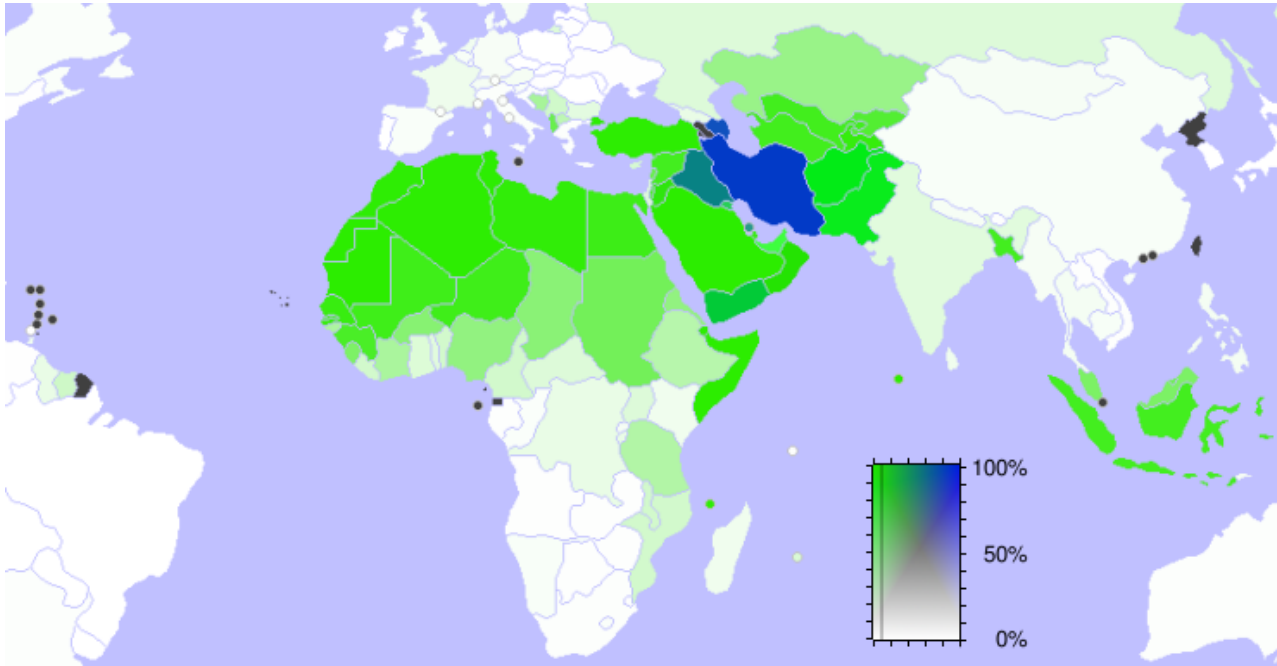
- šíření v prvním období z Arabského poloostrova na sever - východní Středomoří (tzv. Blízký východ), Persie (dnes Írán), na západ – sever Afriky
- od začátku 8. století islám vládne na Pyrenejském poloostrově, dnešní Španělsko a Portugalsko; pod vládou islámu tři komunity muslimové, křesťané s Židé; vysoká civilizační úroveň, vzor pro Evropu

Šíření islámu II.

- dnešní rozšíření islámu: další postup v Africe, Turecko, Balkán, Rusko a sousední země střední Asie na jeho jižní hranici; dál na východ: dnešní Pákistán, sever Indie, Bangladéš, Indonésie

Dva hlavní směry v islámu

- islám těsně propojen se státem, nejvyšší představitel *chalífa* spíše světský vládce
- většina mínění, že chalífa má být volen, *sunnité*, dnes asi 80 – 85% muslimů
- menšina: chalífa (*imám*) má být z Muhammadovy rodiny, strana Álího (arabsky *ší'a Álí*), Muhammadova synovce, odtud výraz *ší'ité*, 15 – 20% muslimů, prakticky 100% Írán, mírně přes polovinu Irák (nynější spor)

Pět pilířů islámu - modlitba

Pět pilířů islámu - souhrn

- 1) *šaháda* – vyznání víry
  - 2) *salát* – modlitba
  - 3) *zakát* – náboženská daň na sociální účely
  - 4) *saum* – půst o ramádánu (jiná omezení v jídle)
  - 5) *hadždž* – výroční pout' do Mekky
-

Súfismus - islámská mystika

- islám je aktivní náboženství
- súfismus pěstuje osobní spiritualitu, súfiové často pokládají Ježíše za svého duchovního mistra
- původ slova súfí je nejasný
- súfismus se často vyjadřoval v poesii a hudbě
- súfiové vykládají Korán alegoricky a v souladu s novoplatonismem a gnosticizmem
- súfiové připomínají mnichy, mívají své domy (podobné klášterům), představené, společné modlitby a obřady, zvláštní oblečení, ale mají rodiny a obvykle i civilní práci; dělí čas mezi komunitu, rodinu a práci
- některé *tariqy* (súfijské řády) mají spíše ráz denominací, např. Bektašija na Balkáně
- islámští fundamentalisté súfismus odmítají jako nemuslimský

Súfijská mystika - tančící dervíši

Súfijská mystická poesie

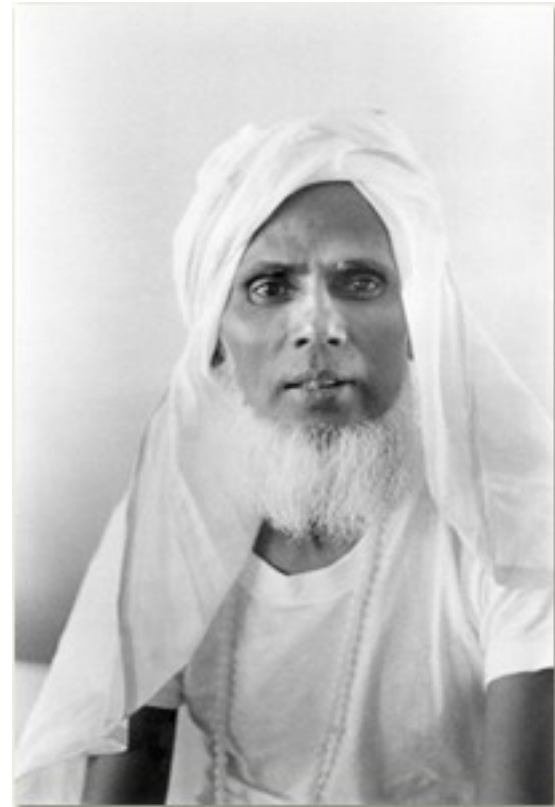
*Já jsem Ten, Ježž miluji,
a Ten, Ježž miluji, je já.
Jsme dva duchové, již žijí v jednom těle.
Když vidíš mne, vidíš i Jeho.
když vidíš Jeho, nás oba zříš.*

Husajn ibn Mansúr al-Halládž, 857–922

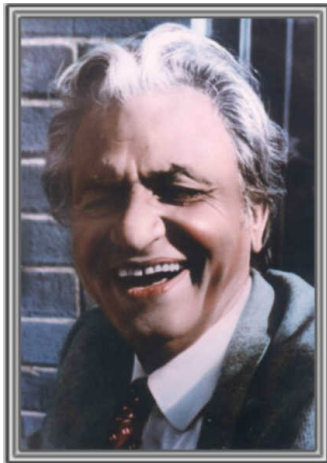
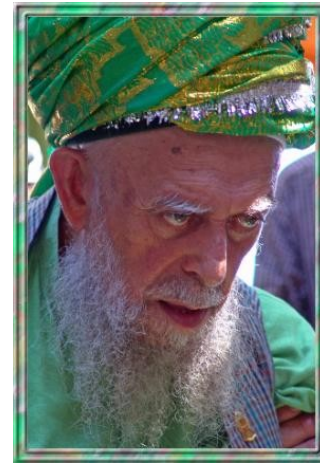
Súfijská mystika, současné osobnosti I.

- súfí Bawa
Muhayaddeen ze Srí
Lanky nar. 1914
- má žáky v i v západním
světě
- hinduisté používají o
něm výrazy *bába* a
guru (označení
duchovních autorit)

Súfijská mystika, další současné osobnosti

Islámská kultura

- Islám vstoupil do kulturního kontextu, s židovskou a křesťanskou kulturou, včetně antického řeckého dědictví.
- Pomocníky muslimů při integraci do soudobé kultury byli nestoriánští křesťané. Překládali pro muslimy do arabštiny díla řeckých filosofů, např. Aristotela.
- Vedle filosofie ve zlatém období islámu kvetlo umění (literatura, poesie i próza, výtvarná umění, zejména architektura) a věda (matematika, medicína).
- Významné podněty rané evropské kultuře dal kontakt Židů, křesťanů a muslimů v Cordóbském chalífátu, zejm. od 8. do 13. století.

Islámská architektura I.

Islámská architektura II.

Islámská architektura III.

Islámská architektura IV.

Islámská architektura V.

Islámský fundamentalismus

- Na konci 18. stol. vyvolal Muhammad Abd al-Wahháb v sunnitském islámu radikální reformní hnutí nedůvěřivé k tradiční kultuře a k lidovým náboženským zvykům, a volající po návratu k vlastnímu textu Koránu.
  - Radikálního islámu se chopila různá protikoloniální povstalecká hnutí, která národně osvobozovací boj označilo jako *džihád* (původní význam: úsilí, snaha).
  - Extremní podobou fundamentalismu je náboženské násilí páchané na neozbrojeném, nebojícím obyvatelstvu a jeho majetku, tedy *teror*.
-

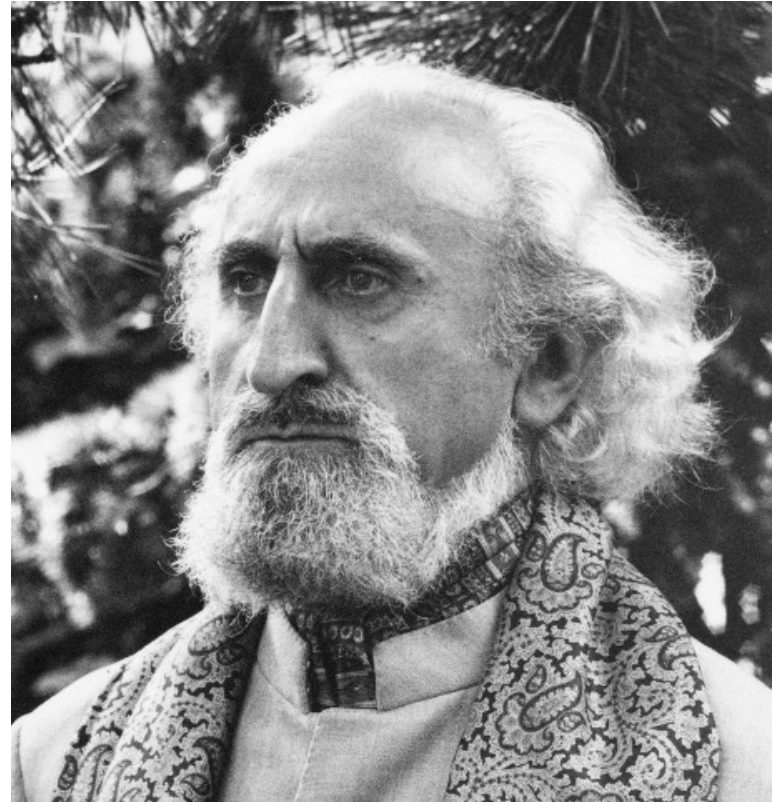

Islám v západním světě I.

- Velké skupiny muslimů se dostali do západoevropských zemí jako pozvaní přistěhovalci za prací (zejména Německo) nebo v rámci volného stěhování lidí mezi metropolí a koloniálními územími (zejm. Francie), jejich řady posílili také studenti z islámských zemí.
- Tradiční skupiny muslimů bydlí na Balkáně (Turecko, Bosna Hercegovina, Albánie, Makedonie), v Polsku (jazykově polonizovaná etnická skupina tzv. polských Tatarů) a různá etnika v Rusku (vč. evropské části).
- Mapa na další straně ukazuje rozložení populace hlásící se k islámu v Evropě.

Islám v západním světě II.

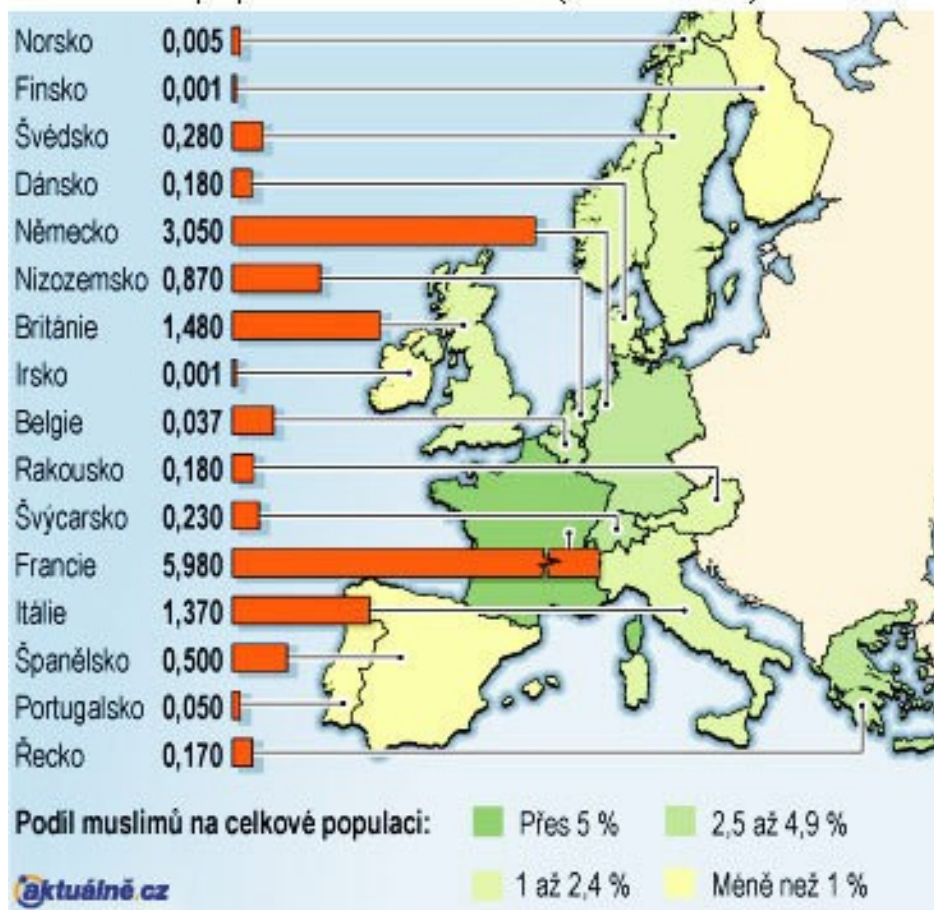
- K islámu (k súfismu) přestupovali v průběhu 20. století různé osobnosti západního světa; jedna jejich skupina vytvořila perennialistickou (též tradicionalistickou) školu, která zasáhla do různých oborů: religionistiky, filosofie, politologie; zakladatel Švýcar Frithjof Schuon na obrázku
- Jinou významnou osobností byl francouzský marxistický filosof Roger Garaudy

Islám v západní Evropě - mapa

Muslimové v Evropě

Muslimská populace v roce 2005 (v milionech)

Islám v Česku

- První muslimové, volný pohyb v rámci Rakousko-uherské monarchie (zahrnovala i Bosnu Hercegovinu), pokusy muslimů cizinců a Čechů o státní uznání za I. republiky marné; uznání za Protektorátu
- Po převratu r. 1989 se ustavily Islámské nadace v Praze a Brně, brněnská postavila (obrázky), pražská získala budovu, 2005 registrováno Ústředí muslimských obcí